

**АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ПІВДЕННО-ЗАХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ**

**РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ**

02 квітня 2021 року

Хмельницький

№ 72/14-рк/к

*Про припинення дій, що містять
ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції*

Адміністративна колегія Південно-західного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – адміністративно колегія Відділення), розглянувши заяву фізичної особи – підприємця Дячун Юрія Володимировича

ВСТАНОВИЛА :

1. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

(1) Південно-західним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі - Відділення), на виконання доручення Голови Антимонопольного комітету України від 22.12.2020 № 8-01/487-АМ розглянуто заяву фізичної особи – підприємця Дячун Юрія Володимировича щодо дій КП «Тернопільводоканал» та Тернопільської міської ради, спрямованих на припинення водопостачання та водовідведення суб'єктам господарювання, що здійснюють підприємницьку діяльність у сфері громадського харчування у м. Тернополі.

2. СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКОГО ДОСЛІДЖУЄТЬСЯ

(2) На території міста Тернополя діяльність у сфері централізованого водопостачання та централізованого водовідведення здійснює КП «Тернопільводоканал» (ідентифікаційний код юридичної особи 03353845, місцезнаходження юридичної особи: вул. Танцорова, 7, м. Тернопіль, 46008).

(3) Як вбачається із відомостей про КП «Тернопільводоканал» які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, підприємство здійснює господарську діяльність, зокрема, щодо:

КВЕД 36.00 Забір, очищення та постачання води (основний);

КВЕД 37.00 Каналізація, відведення й очищення стічних вод.

3. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА

(4) У відповідності до вимог Закону України «Про захист економічної конкуренції», Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5

березня 2002 року №49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за №317/6605 (далі - Методика), Відділенням проведено аналіз ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення.

- (5) Відповідно до пункту 2.2 Методики при здійсненні даного дослідження використовуються ті етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, що відповідають фактичним обставинам.

3.1. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (6) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

3.1.1. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (7) У розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «Тернопільводоканал» є суб'єктом господарювання.
- (8) Об'єктом аналізу є КП «Тернопільводоканал» – суб'єкт господарювання, який надає послуги централізованого водопостачання та водовідведення.

3.1.2. Конкретний товар (продукція, товари, послуги), який випускається, постачається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання

- (9) Об'єктом аналізу є послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

3.2. Визначення товарних меж ринку

- (10) Відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» товар – будь-який предмет господарського обороту, в т.ч. продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права.
- (11) Пунктом 5.1 Методики визначено, що товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (12) Відповідно до Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення»:
- централізоване питне водопостачання - господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води;
 - централізоване водовідведення - господарська діяльність із відведення та очищення стічних вод за допомогою системи централізованого водовідведення.
- (13) Функціональним призначенням послуги з централізованого водопостачання є забезпечення споживача водою. Функціональним призначенням послуги з централізованого водовідведення є збирання та оброблення стічних вод.
- (14) Зазначені послуги не мають взаємозамінних товарів, оскільки відсутні товари, подібні за призначенням, умовами, споживчими властивостями тощо.
- (15) Отже, за таких обставин товарними межами ринку є послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

3.3. Визначення територіальних меж ринку.

- (16) Відповідно до пункту 6.1 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача

придбання товарів (послуг) є неможливим або недоцільним. При остаточному визначенні територіальних (географічних) меж ринку визначальною є менша здатність до переміщення або попиту, або пропозиції.

- (17) При визначенні територіальних меж ринків послуг з централізованого водопостачання та водовідведення було враховано мінімальну територію, за межами якої отримання споживачами даних послуг є неможливим у зв'язку з відсутністю діючих водопровідних та каналізаційних мереж.
- (18) Згідно з частиною першою статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).
- (19) Послуги централізованого водопостачання та водовідведення, згідно із статтею 5 Закону України «Про природні монополії», віднесені до сфери діяльності суб'єктів природної монополії.
- (20) Характерною особливістю послуг централізованого водопостачання та водовідведення є неможливість переміщення попиту географічно, оскільки необхідною умовою отримання даних послуг є наявність діючих мереж.
- (21) В межах м. Тернополя та сіл Біла, Чистилів, Плотича, Івачів Долішній, Івачів Горішній, Глядки, Підгороднє, Петриків, Великі Гаї, Байківці, Гаї Гречинські Тернопільського району (далі – навколишні села) послуги централізованого водопостачання та водовідведення надає КП «Тернопільводоканал».
- (22) Отже, враховуючи вищенаведене, територіальними межами ринку є територія міста Тернополя та навколишніх сіл, де розташовані діючі мережі КП «Тернопільводоканал».

3.4. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку, – часові межі ринку

- (23) Відповідно до Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.
- (24) У межах території м. Тернополя та навколишніх сіл протягом 2020 року та поточного періоду 2021 року склад продавців (надавачів даної послуги) не змінювався, тобто, структура даного ринку є сталою.
- (25) Отже, часові межі ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення визначено 2020 рік та поточний період 2021 року.

3.5. Розрахунок частки суб'єктів господарювання на ринку

- (26) Враховуючи, що КП «Тернопільводоканал» є суб'єктом природної монополії, його частка на ринку централізованого водопостачання та водовідведення на території м. Тернополя та навколишніх сіл в межах розташування діючих мереж протягом 2020 року та поточного періоду 2021 року становила 100 відсотків.

3.6. Установлення монопольного (домінуючого) становища

- (27) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

- (28) Становище КП «Тернопільводоканал» протягом 2020 року та поточного періоду 2021 року має ознаки монопольного (домінуючого) на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення на території м. Тернополя та навколишніх сіл в межах розташування його діючих мереж з часткою 100 відсотків.

4. ОЦІНКА ДІЙ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

4.1. Обставини дослідження

- (29) Відповідно до пункту 2.1. Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з централізованого водопостачання та водовідведення, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг від 22.3.2017 № 307, суб'єкти господарювання, що здійснюють господарську діяльність з централізованого водопостачання та/або централізованого водовідведення, повинні дотримуватися вимог законів України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», інших актів законодавства, якими регулюється діяльність у сфері природних монополій та у сфері централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.
- (30) Згідно зі статтею 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», до житлово-комунальних послуг належать комунальні послуги, зокрема, послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.
- (31) Відповідно до статті 8 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виконавець комунальної послуги зобов'язаний, зокрема, забезпечувати своєчасність надання, безперервність і відповідну якість комунальних послуг згідно із законодавством та умовами договорів про їх надання.
- (32) Про безперервність надання житлово-комунальних послуг зазначено і в статті 16 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», а саме: надання комунальних послуг здійснюється безперервно, крім часу перерв на:
- проведення ремонтних і профілактичних робіт згідно з будівельними нормами і правилами, правилами технічної експлуатації і користування, положеннями про проведення поточного і капітального ремонтів та іншими нормативно-правовими актами;
 - міжопалювальний період для систем опалення виходячи з кліматичних умов згідно з нормативно-правовими актами;
 - ліквідацію наслідків аварії.
- (33) Наведений перелік підстав для припинення надання комунальних послуг, зокрема послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, є вичерпний і суб'єкти господарювання, які надають вказані послуги, чи органи місцевого самоврядування не можуть його розширити самостійно
- (34) Статтею 22 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» передбачено, що підприємства питного водопостачання та централізованого водовідведення мають право у разі внесення споживачем не в повному обсязі плати за використану питну воду обмежити його питне водопостачання до рівня екологічної броні питного водопостачання.
- (35) Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері питної води, питного водопостачання та водовідведення визначено, зокрема, статтею 13 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення». При цьому, положення даної статті не наділяє їх повноваженнями щодо зобов'язання комунальних підприємств припинити надання послуг з водопостачання та водовідведення окремим споживачам.
- (36) Крім того, чинним законодавством, яке регулює відносини, що виникають між виробником та споживачами при наданні послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, не передбачено права суб'єкта господарювання, що надають вказані

послуги, припиняти їх надання певним споживачам у випадку прийняття відповідного рішення органами місцевого самоврядування.

- (37) На засіданні місцевої комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій при Тернопільській міській раді (далі – Місцева комісія) було вирішено зобов'язати комунальне підприємство «Тернопільводоканал» припинити надання послуг з водопостачання та водовідведення закладам ресторанного господарства з організацією дозвілля (нічні клуби, дискотеки тощо).
- (38) Дане рішення Місцевої комісії, згідно із пунктом 9 Положення про Місцеву комісію, затвердженого рішенням виконавчого комітету Тернопільської міської ради від 15 жовтня 2015 року № 937, із змінами, (далі – Положення про Місцеву комісію) було оформлено Протоколом засідання Місцевої комісії від 09.11.2020 № 50 (далі – Протокол).
- (39) Протоколом визначено, зокрема:
- з метою забезпечення безпеки населення міста та обмеження поширення коронавірусної інфекції зобов'язати КП «Тернопільводоканал» припинити надання послуги з водопостачання та водовідведення закладів ресторанного господарства з організацією дозвілля (нічні клуби, дискотеки тощо) (пункт 3);
 - відділу торгівлі, побуту та захисту прав споживачів надати до 14.00 год. 09.11.2020 КП «Тернопільводоканал» перелік та адреси закладів ресторанного господарства з організацією дозвілля (нічні клуби, дискотеки тощо) (пункт 4);
 - Тернопільському відділу поліції ГУ Національної поліції в Тернопільській області забезпечити доступ працівників КП «Тернопільводоканал» до приміщень, де розташовані запірна арматура водопостачання та водовідведення закладів ресторанного господарства з організацією дозвілля (нічні клуби, дискотеки тощо) (пункт 5).
- (40) 11.12.2020 КП «Тернопільводоканал» отримало копію Протоколу від 09.11.2020 та лист Відділу торгівлі, побуту та захисту прав споживачів Тернопільської міської ради із переліком закладів ресторанного господарства, яким необхідно тимчасово припинити надання послуг, відповідно до пункту 3 Протоколу (лист КП «Тернопільводоканал» від 21.01.2021 № 155/21).
- (41) Відповідно до листа Відділу торгівлі, побуту та захисту прав споживачів Тернопільської міської ради від 11.12.2020 №323/10 до вказаного переліку було включено заклади торгівлі, побуту, ресторанного господарства та закладів дозвілля, які систематично продовжують роботу після 22.00, а саме:
- заклад ресторанного господарства «Лисий» - вул. Січових Стрільців, 3А;
 - бар «Бункермуз» - бульвар Тараса Шевченка, 1;
 - ресторан «Оскар» - вул. С. Крушельницької, 18;
 - заклад «Ріверсайд» - вул. Чумацька, 1А;
 - ресторан «Фрайдей» - вул. І.Франка, 23.
- (42) КП «Тернопільводоканал» надає послуги водопостачання та водовідведення вказаним закладам ресторанного господарства відповідно до укладених договорів, зокрема:
- Договір про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення від 02.08.2018 №3405 з ТОВ «Агробуд-Інвест на адмінбудинок за адресою вул. С. Крушельницької, 18;
 - Договір про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення від 01.07.2012 №2174 з ПП «Давид» на заклад «Ріверсайд»;
 - Договір з індивідуальним споживачем у будівлі, приміщення якої є самостійними об'єктами нерухомого майна, про надання послуг з централізованого водопостачання та/або водовідведення від 26.11.2020 №6940 з ТОВ «БУРКІТ» на бар «Бункермуз»;
 - Договір з індивідуальним споживачем у будівлі, приміщення якої є самостійними об'єктами нерухомого майна, про надання послуг з централізованого водопостачання та/або водовідведення від 03.12.2020 №6858 з ФОП Дячун Ю.В. на ресторан «Фрайдей»;

- заклад ресторанного господарства «Лисий» перебуває на обліку у КП «Тернопільводоканал», як житло, зареєстровано на фізичну особу (особовий рахунок 304385).

- (43) Положеннями вказаних договорів визначено підстави припинення послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, які відповідають вимогам Законів України «Про житлово-комунальні послуги» та «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення».
- (44) За даними КП «Тернопільводоканал» (лист від 22.01.2021 № 155/21) заборгованість за послуги централізованого водопостачання та водовідведення за листопад 2020 року серед вищевказаних суб'єктів господарювання була лише в ПП «Давид», яку було відображено у рахунку за послуги від 30.11.2020 № 2174.
- (45) Наведене свідчить, що у КП «Тернопільводоканал» не було підстав для припинення надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення закладам ресторанного господарства, зазначених у листі Відділу торгівлі, побуту та захисту прав споживачів Тернопільської міської ради від 11.12.2020 №323/10.
- (46) Проте, представники КП «Тернопільводоканал» разом з представниками поліції неодноразово відвідували дані заклади з наміром забезпечити виконання рішення Місцевої комісії, а саме: припинити надання послуг з водопостачання та водовідведення (лист КП «Тернопільводоканал» від 22.01.2021 № 155/21).
- (47) В зв'язку з ненаданням доступу відповідними суб'єктами господарювання до їх водопровідно-каналізаційних мереж, КП «Тернопільводоканал» не припинив надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення.
- (48) Таким чином, КП «Тернопільводоканал» всупереч вимог нормативно-правових актів, які регулюють відносини, що виникають між виробником та споживачами при наданні послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, вживав заходи щодо припинення водопостачання та водовідведення окремим споживачам, а саме: закладам ресторанного господарства з організацією дозвілля (нічні клуби, дискотеки тощо).

4.1. Кваліфікація дій суб'єкта господарювання

- (49) Частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що зловживанням монополюним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монополюне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (50) КП «Тернопільводоканал» є єдиним суб'єктом господарювання, який надає послуги централізованого водопостачання та водовідведення, в територіальних межах м. Тернополя та навколишніх сіл. Зазначені послуги є важливими у повсякденній життєдіяльності споживачів, оскільки забезпечують фізіологічні, санітарні, побутові та господарські потреби і не можуть бути замінені жодними іншими послугами.
- (51) Внаслідок цього споживачі перебувають у повній залежності від КП «Тернопільводоканал» щодо отримання даних послуг.
- (52) Припинення КП «Тернопільводоканал» надання послуг з водопостачання та водовідведення закладам ресторанного господарства з організацією дозвілля, визначених Відділом торгівлі, побуту та захисту прав споживачів Тернопільської міської ради, могло призвести до ущемлення їх інтересів.
- (53) Зазначені дії КП «Тернопільводоканал» стали можливими у зв'язку з тим, що він не зазнає конкуренції на означеному ринку та може диктувати свої умови.
- (54) Такі дії КП «Тернопільводоканал» містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, що передбачене пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті

13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», а саме: зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку у вигляді дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Враховуючи викладене, з метою припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, на підставі статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», керуючись статтями 7, 12¹, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, що затверджене розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 року №32-р, та зареєстроване в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 року за №291/5482 зі змінами та доповненнями, адміністративна колегія Відділення

РЕКОМЕНДУЄ:

Комунальному підприємству «Тернопільводоканал» (ідентифікаційний код юридичної особи 03353845, місцезнаходження: вул. Танцорова, 7, м. Тернопіль, 46008) вжити заходів щодо припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, що передбачене пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», а саме: зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку у вигляді дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Відповідно до частини другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Частиною третьою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що за умови виконання положень рекомендацій органів Антимонопольного комітету України у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, розпочате провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції закривається.

Про результати розгляду рекомендацій необхідно повідомити територіальне відділення **у місячний строк** з дня отримання рекомендацій.

Голова адміністративної колегії,
голова Відділення

Олег ФЕДОРЧУК